

III. Ontwikkelingen in de Hongaarse sierboomkwekerij

Kansen en mogelijkheden in de Hongaarse tuinbouwsector

(CIA World Factbook)

Ir. Liesbeth de Schutter, in opdracht van de LNV-raad te Boedapest

April 2009

Uitdagingen

- De volledige vrijgave van de grond voor de verkoop in mei 2011 kan mogelijk een impuls geven aan nieuwe toetreders in de boomkwekerijsector in Hongarije
- In Hongarije is het in principe mogelijk om grote aaneengesloten percelen te verwerven met een gunstige bodem voor de boomkwekerij. De lichte kleigrond in West-Hongarije is zeer geschikt voor de teelt van park- en laanbomen, de lossere bodem in Centraal Hongarije leent zich meer voor coniferen, heesters en rozenstok.
- “Buitenlandse” kwekerijen kunnen zich in toenemende mate onderscheiden op kwaliteit, al neemt de prijsconcurrentie wel toe.
- Er zijn weinig tot geen professionele aanbieders van importproducten (uitgangsmateriaal, kwekerijbenodigdheden, technologie en machines) in de Hongaarse markt. Het bundelen van de vraag in Hongarije en aangrenzende groeimarkten biedt e.v. mogelijkheden voor de handel in/naar Hongarije, maar wordt tot op heden belemmerd door een gebrek aan samenwerking.
- De export van Hongaarse boomkwekerijproducten vertoont significante groei sinds toetreding tot de EU, vooral naar aangrenzende groeimarkten buiten de EU. Ook biedt de volatiele forint kansen op exportmarkten, o.a. naar Roemenië.
- Bij elke vorm van toetreding in de Hongaarse markt is het een uitdaging om het kennisniveau van teelt-technische zaken, nieuwe rassen, prijs- en marktinformatie etc. te organiseren. Contact met een “thuismarkt” lijkt hierbij noodzakelijk. Daarnaast is het ontbreken van faciliterend beleid voor buitenlandse toetreders (m.b.t. vergunningen, subsidies, etc.) en het valutarisico een belangrijke drempel.

Voorwoord

Deze marktscan is geschreven in opdracht van de LNV-raad te Boedapest om Nederlandse geïnteresseerden te ondersteunen bij mogelijke activiteiten in Hongarije. Er is gekeken naar ontwikkelingen en krachten in de productie- en afzetketen om een beeld te kunnen schetsen van de productie-, handels- en samenwerkingsmogelijkheden in het Hongaarse tuinbouwcomplex. De rapportage over de Hongaarse tuinbouw valt uiteen in drie deelrapporten:

- I. Uitgebreide rapportage over de bedrijfsomgeving en de verschillende schakels in de keten van de kasgroentesector;
- II. Uitgebreide rapportage over de bedrijfsomgeving en de verschillende schakels in de keten van de snijbloemen- en potplantensector;
- III. Marktscan Sierboomkwekerij in Hongarije (deze rapportage).**

Er is gekozen voor een aanpak waarbij sectordeskundigen en ondernemers in de Hongaarse tuinbouwsector individueel geïnterviewd zijn. Aan Nederlandse participanten in het onderzoek is het concept rapport vervolgens voorgelegd, en aan Hongaarse participanten is een samenvatting en de conclusies voorgelegd. Zij hebben daar hun reactie op kunnen geven. Een overzicht van de geïnterviewden is te vinden in de bijlage.

Tenslotte is het belangrijk te vermelden dat kwantitatieve gegevens over de sierteelt- en boomkwekerijsector onvoldoende beschikbaar zijn, dan wel niet worden geactualiseerd. Gegevens zijn daarom voorgelegd aan, of gebaseerd op inzichten van, geïnterviewden. Geïnterviewden, de LNV-raad of de auteur van dit rapport kunnen echter niet aansprakelijk worden gehouden voor onjuistheid van gegevens in deze rapportage.

Boedapest, 24 april 2009

LNV-raad Boedapest
Füge utca 5-7
1022 Boedapest
Telefoon: +36 1 336-6300
e-mail: bdp-lnv@minbuza.nl

Marktscan sierboomkwekerij in Hongarije

Samenvatting

Economische groei in combinatie met gunstige productieomstandigheden – met name in West-Hongarije – heeft ertoe geleid dat de sierboomkwekerij sector significant is gegroeid tussen eind jaren 90 en 2006. Toenemende bestedingen in de openbare ruimten (parken, winkelcentra en snelwegen) en het toerisme hebben de vraag ondersteund. Vanaf 2007 is de economische groei en daarmee de vraag gestagneerd en wordt verwacht dat de sierboomkwekerij in de komende tijd licht zal krimpen. De financiële crisis zal in 2009 en 2010 naar verwachting ook de exportvraag negatief beïnvloeden.

De productiegroei ging gepaard met zowel een toename in het aantal boomkwekerijen als met een uitbreiding van het productieareaal per kweker. Het aantal sierboomkwekerijen bereikte in 2005 een hoogtepunt, waarna het aantal kleinere kwekerijen is afgenomen.

Met het afschaffen van het verplichte lidmaatschap van een boomkwekerijvereniging is de transparantie van sectorontwikkelingen vertroebeld en wordt de bedrijfsomgeving negatief beïnvloed. Het ontbreekt de sector op dit moment aan een adequate lobby gericht op kennisuitwisseling, adequate kwaliteitscontrole, een onderzoeks- en voorlichtingsapparaat en het verbeteren van financieringsmogelijkheden. Op de langere termijn is dit bedreigend voor de kwaliteit en het imago van Hongaarse boomkwekerijproducten.

De bedrijfsstructuur is overwegend kleinschalig. Het zijn veelal kleine familiebedrijven die de boomkwekerij als nevenactiviteit bedrijven. Er is een 10-tal bedrijven groter dan 20 ha, en een zeer beperkt aantal gespecialiseerde bedrijven. Kleine kwekerijen zijn door hun lage mechanisatiegraad relatief flexibel m.b.t. economische ontwikkelingen en halen concurrentievoordeel uit lagere arbeidskosten (vaak van familieleden). Voor de hele sector geldt dat de marges weliswaar positief zijn, maar onder toenemende druk komen te staan, deels door import van eindproduct, deels door verslechterde marktomstandigheden.

Alle categorieën kwekerijen worden gedwongen om kostenbesparende maatregelen te nemen, temeer omdat de sector relatief afhankelijk is van de import van uitgangsmateriaal en benodigdheden uit Euro landen (met name Nederland). Voor het gros van de Hongaarse kwekerijen worden structurele verbeteringen belemmerd door het ontbreken van de wil tot samenwerking en een gebrek aan kennis en financiële middelen. Buitenlandse toetreders kunnen zich positief onderscheiden op kwaliteit die op termijn door de aantrekkende economie in Hongarije en aangrenzende groeimarkten wordt gevraagd. Daarbij is de beschikbaarheid van grote aaneengesloten percelen met een gunstige bodem in combinatie met het vrijgeven van landbouwgrond voor de verkoop aan buitenlanders in mei 2011, mogelijk een stimulans voor toetreding.

Boomkwekerij sector in Hongarije

De boomkwekerij sector in Hongarije beslaat zowel de sierboomteelt, de kweek en vermeerdering van fruitbomen en wijnstokken en de bosteelt.

De bosteelt omvat het grootste areaal en de meeste kwekerijen. Deze sector wordt met name ondersteund door de overheidsdoelstelling om 25-27% van het grondareaal in Hongarije te herbebossen (20% in 2008). Met een geschatte productiewaarde van ca. EUR 80 mln. is de sierboomteelt de belangrijkste boomkwekerij activiteit in waarde. Kwekerijproducten voor de fruitteelt en wijnbouw zijn relatief kleine subsectoren, en de jaarlijkse productie van uitgangsmateriaal voor de fruit- en wijnsector is na de toetreding tot de EU zelfs met ca. 50% gereduceerd.

In deze nota wordt ingegaan op de sierboomteelt. Onder sierboomteelt valt de productie van park- en laanbomen, meerjarige planten en struiken (veelal sierheesters en coniferen). Een uitsplitsing naar deze subtypen kwekerij is op basis van de beschikbare gegevens niet te maken omdat bedrijfsgegevens niet langer worden geregistreerd (sinds 2005 zijn boomkwekerijen niet meer verplicht tot registratie bij boomkwekerijverenigingen).

Verdeling van de omzet en het aantal kwekerijen per subsector in 2005.

	Sierboomteelt	Bosteelt	Fruitboomteelt	wijnstokken	Totaal
# boomkwekerijen	498	751	120	96	1465
Areaal	1180	3825	200	250	5455

Bron: Deutsche Baumschule 60 (2008)

Omvang en groei sierboomkwekerij

Uit inventarisaties bij de boomkwekerijverenigingen in Szombathely en Kecskemét, kan worden opgemaakt dat er in 2009 ca. 450 sierboomkwekerijen actief zijn in Hongarije, die gezamenlijk een oppervlak van maximaal 2000 ha. bewerken (inclusief ca. 300 ha. van ongeregistreerde kwekerijen).

Ook al is onbekend of deze gegevens te vergelijken zijn met de gegevens uit de tabel hierboven, vaststaat dat het teeltareaal significant is gegroeid tussen eind jaren 90 en 2006. Vanaf 2007 is de groei gestagneerd en wordt er verwacht dat de sierboomkwekerij in de komende tijd mogelijk licht zal krimpen.

De groei was zowel het gevolg van een stijgend aantal boomkwekerijen als van een uitbreiding van productieareaal per kweker. Het aantal sierboomkwekerijen bereikte echter in 2005 een hoogtepunt, waarna het aantal kleinere kwekerijen is afgenomen.

Productiegebieden

De sierboomkwekerij profiteert van een gunstige bodem in West Hongarije (Szombathely-Bak-Balaton); een niet te zware leembodem die zeer geschikt is voor de productie van kluitproducten. In deze regio bevindt zich ca. 50-60% van het aantal sierboomkwekerijen die gezamenlijk ca. 70% van het areaal bewerken waarbij met name loofbomen en coniferen worden gekweekt.

Het tweede concentratiegebied voor de sierboomteelt is de regio Szeged, al is de lossere zandgrond meer geschikt voor rozenstokken en heesters. Kecskemét is ook een productiecentrum voor sierbomen en heesters; hier zitten veelal kleinere kwekerijen.

Over het algemeen leiden de wat extremere klimaatfactoren (warmte en vorst) tot beter geharde variëteiten, waar de Hongaarse boomkwekerijproducten hun goede reputatie aan

ontlenen. Het totaal aantal variëteiten is wel beperkter dan in de mildere klimaatregio's in West-Europa. Dit verschil wordt ook veroorzaakt doordat Hongarije een wat eenzijdiger vraag naar (goedkopere) sierboomproducten heeft.

Bedrijfsomgeving

De bedrijfsomgeving in Hongarije werd in de aanloop naar de toetreding tot de EU in 2005 gekenmerkt door relatief hoge economische groei in de regio. Na de toetreding in 2005 is de import van uitgangsmateriaal en de export van boomkwekerijproducten significant gestegen. Hongarije profiteerde van de vermindering van bureaucratische handelsbelemmeringen naar de EU, maar ook van verbeterde afzet naar groei-economieën in de regio, incl. Roemenië, Oekraïne en Rusland.

Vanaf 2007 stagneert de economische groei en voelt de sector in toenemende mate de gevolgen van de budgettaire problemen van de overheid; bezuinigingen in de openbare ruimte (ontwikkeling van parken, winkelcentra en snelwegen) en het toerisme hebben geleid tot stagnering van de vraag naar sierbomen en –planten in zowel het particuliere- als in het institutionele segment. De financiële crisis zal in 2009 en 2010 naar verwachting ook de exportvraag negatief beïnvloeden.

Naast productie- en economische omstandigheden, zijn het nationale landbouwbeleid, het onderzoeks- en voorlichtingsapparaat, en de mogelijkheid om financiering van banken aan te trekken bepalend voor de aantrekkelijkheid van de bedrijfsomgeving.

M.b.t. het landbouwbeleid kan gesteld worden dat de boomkwekerij – als onderdeel van de tuinbouwsector - geen hoge prioriteit op de politieke agenda heeft (bosbouw overigens wel). Dit betekent dat er geen sprake is van een strategisch- en/of subsidiebeleid gericht op (moderne) schaalvergroting van boomkwekerijen. Daarnaast wordt markt- en productontwikkeling van de sector bedreigd door het ontbreken van onderzoek en voorlichting, waardoor het gros van de kwekerijen kleinschalig blijft opereren en de kwaliteit van het kweek- en vermeerderingsmateriaal sterk wisselt. De overheid (www.ommi.hu) voert wel jaarlijkse kwaliteitscontroles op kwekerijen uit, maar de controle is veelal administratief en beperkt gericht op objectieve kwaliteitscriteria. Voor een uitgebreide beschrijving van de bedrijfsomgeving in Hongarije wordt verwezen naar het rapport “Ontwikkelingen in de Hongaarse kasgroente sector “ (2009, LNV).

De bedrijfsstructuur

Ca. 55% van de kwekerijen is kleiner dan 1 ha. en niet professioneel. Het zijn veelal kleine familiebedrijven die de boomkwekerij als nevenactiviteit bedrijven. Ook van de overige 45% bedrijven is het merendeel kleiner dan 5 ha. Daarnaast is er een 10-tal bedrijven tussen de 20 en 100 ha. en zijn er slechts 2 bedrijven groter dan 100 ha.:

- **Prenor in Szombathely** – ca. 250 ha, voornamelijk coniferen en erika's, ook productie met pot-containers. Hebben eigen kweek van uitgangsmateriaal met ca. 1.7 ha. onder folie. Hebben een dochterbedrijf in Roemenië en exporteren ook veel. Ze leveren aan de provincie en zijn ook agent van kwekerijbenodigdheden (Scott's).
- **Alsótekeresi Faiskola te Alsótekeres** – ca. 150-200 ha. Waarschijnlijk de grootste in park- en laanbomen, maar doen ook veel heesters, vaste planten en rozenstruiken.

Gespecialiseerde bedrijven in park- en laanbomen zijn er relatief weinig. Na Alsótekerersi Faiskola is Martin Arbor te Zalaszentó met ca. 80 ha. de grootste kwekerij in park- en laanbomen. Het bedrijf (met Nederlandse eigenaar) produceert van zowel Nederlands- als Hongaars uitgangsmateriaal.

Andere grootschalige kwekerijen van park- en laanbomen zijn Ökoplant Kft. te Sopronhorpács en Tahi Faiskola te Tahi (ten Noorden van Boedapest). Ökoplant (oorspronkelijk uit Oostenrijk) heeft het teeltareaal echter significant teruggebracht (van ca. 120 ha. naar ongeveer de helft). Tahi's productieareaal varieert tussen 35 en 50 ha. Ook Silvanus Kft. (ca. 100 ha.) is recentelijk in de productie van park- en laanbomen gestapt, maar het merendeel op deze kwekerij is naaldhout, heesters en coniferen.

Voor de bedrijven kleiner dan 15 ha. loont het niet om te investeren in mechanisatie. Dit betekent dat vrijwel alle Hongaarse bedrijven met de hand rooien, planten etc. Er treedt wel beperkte schaalvergroting op, maar dat is met name het passieve gevolg van staken van onrendabele, kleinschalige activiteiten.

De productie- en afzetketen

De productie- en afzetketen in de Hongaarse sierboomteelt is kort en onvolwassen: De "keten" bestaat uit maximaal drie schakels; de kwekers van uitgangsmateriaal (met een beperkt assortiment), de sierboom en –plant kwekerijen en de afzetkanalen.

De grotere en professionelere kwekerijen importeert ook wel zelf uitgangsmateriaal. Vaak is buitenlands uitgangsmateriaal van betere en vooral consistentere kwaliteit, maar daarom ook duurder dan Hongaars product.

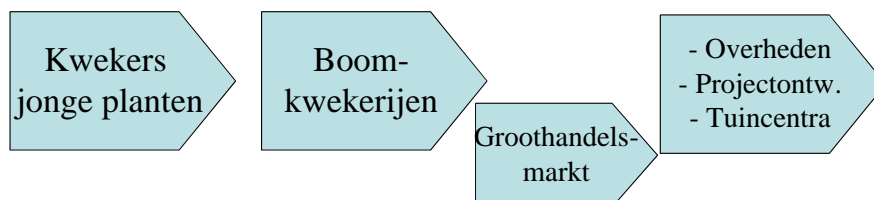
De afzet in de sierboomkwekerij geschiedt meestal direct van kwekerij naar afnemer. In de sierboomkwekerij zijn de belangrijkste afnemersgroepen:

1. Overheden; vaak openbare inschrijvingen voor aanplant bij snelwegen, parken of stadsvernieuwing
2. Projectontwikkelaars; winkelcentra, vakantieparken etc.
3. Tuincentra; veelal buitenlandse ketens die ook veel importeren.

Niet zelden vindt de vermeerdering, de opkweek en de afzet binnen één bedrijf plaats: een groot aantal sierboom- en sierplantkwekerijen hebben een eigen tuincentrum waarbij ook veel product aan particulieren wordt verkocht. De kleinere familiebedrijven in de sierboomteelt verkopen het merendeel direct aan particulieren.

De institutionele markt (overheid, projectontwikkelaars, hoveniers) wordt vooral bediend door een paar grote, lokale kwekerijen. Buitenlandse boomkwekerijen/ exporteurs richten zich meer op de consumentenmarkt (tuincentra).

Productie- en afzetketen Hongaarse sierboomkwekerijproducten

Tenslotte is er ook de mogelijkheid om boomkwekerijproducten via de groothandelsmarkt af te zetten. In Hongarije is dit Profi Partner 2003 Kft., gelegen vlakbij het terrein van de bloemengroothandelsmarkt Flora Hungaria. Profi Partner biedt (kleinere) kwekerijen de mogelijkheid om gezamenlijk een completer assortiment aan te bieden (ook aangevuld met import) en verkoopt aan zowel binnen- als buitenlandse afnemers. Dit is nog steeds maar een beperkt deel van de afzet.

De afzetmogelijkheden voor boomkwekerijproducten in Hongarije worden beperkt door de stagnatie van de economie; daling van de omzet bij tuincentra, minder huizenbouw, minder nieuwe winkelcentra en recreatieparken en, vooral, verschuiving van de vraag van duurdere- naar goedkopere boomkwekerijproducten. Dit heeft tot gevolg dat de vraag en productie van boomkwekerijproducten tendeert naar een beperkt aantal “standaard” bomen en gewassen. Daarnaast is de lichte trend tot specialisatie in park- en laanbomen het gevolg van het aanwenden van veelal dezelfde soorten door architecten. De meest gebruikte soorten zijn:

- *Acer platanoides* ('Crimson King' en 'Emerald Queen')
- *Fraxinus angustifolia* en *Fraxinus ornus* 'Mecsek'
- *Tilia cordata* 'Greenspire' en *Tilia tomentosa* 'Szeleste'
- *Prunus cerasifera* 'Nigra'

Handel toegenomen na toetreding tot EU

Met de toetreding tot de EU is de handel in boomkwekerijproducten significant gegroeid. De toename in export lijkt beperkt, maar de handel met landen buiten de EU (niet in de cijfers) is ook significant gegroeid, met name naar Rusland, Oekraïne en Kroatië. In totaal werd er in 2007 voor EUR 4.6 mln. geëxporteerd. Voor 2008 en 2009 wordt echter een teruggang in export verwacht als gevolg van de economische crisis wereldwijd.

Italië is de belangrijkste leverancier van sierboomkwekerijproducten naar Hongarije, met name van vormbomen, sierheesters en coniferen. Nederland is de belangrijkste leverancier van park- en laanbomen. Voor sommige rassen is het klimaat in Hongarije te extreem, dan worden onderstammen uit Hongarije gebruikt. Importproduct betreft met name variëteiten die niet in Hongarije beschikbaar zijn, zoals *Acer palmatum*, *Aesculus carnea* 'Briotii', *Ginkgo biloba*, *Liquidambar styraciflua*, *Liriodendron tulipifera*, *Magnolia kobus* en *Quercus robur*.

Uitgangsmateriaal uit Italië, Nederland, en andere West-Europese landen betreft in de regel duurdere variëteiten, en van een consistentere kwaliteit, dan binnenlandse producten. De stagnatie van de economische groei is in 2007 duidelijk zichtbaar in de verschuiving van de importstromen: de import van duurdere producten neemt af en in toenemende mate worden vervangen door leveranciers van goedkopere producten zoals Tsjechië. Nederland lijkt het hardst getroffen met een teruggang van 41% in 2007.

Onderstaande tabel dient met name te worden gebruikt ter ondersteuning van bovenstaande trends. De exacte hoeveelheden zijn weliswaar afkomstig van overheidsinstanties, maar onduidelijk is welke producten precies zijn meegenomen.

Import en export van Hongaarse boomkwekerijproducten (EUR 1000)

	2003	2004	2005	2006	2007
Export naar EU	566	947	1034	1348	2377
Import uit EU,	2609	17 91	2564	3018	3260
<i>Waarvan:</i>					
<i>Italië</i>	<i>1509</i>	<i>792</i>	<i>1349</i>	<i>1480</i>	<i>909</i>
<i>Nederland</i>	<i>419</i>	<i>319</i>	<i>331</i>	<i>938</i>	<i>554</i>
<i>Denemarken</i>	<i>*</i>	<i>*</i>	<i>*</i>	<i>*</i>	<i>248</i>
<i>Duitsland</i>	<i>458</i>	<i>316</i>	<i>550</i>	<i>310</i>	<i>243</i>
<i>Oostenrijk</i>	<i>36</i>	<i>30</i>	<i>24</i>	<i>14</i>	<i>157</i>
<i>Tsjechië</i>	<i>*</i>	<i>*</i>	<i>*</i>	<i>*</i>	<i>143</i>
<i>België</i>	<i>119</i>	<i>211</i>	<i>270</i>	<i>241</i>	<i>105</i>

* niet beschikbaar

bron: AIPH/Union Fleurs jaarboek 2008

Kostprijs en rentabiliteit

De Hongaarse sierboomkwekerij heeft in het verleden geprofiteerd van relatief hoge prijzen (hoger dan de prijs van importproduct uit bv. Nederland), lage lonen en goedkoop uitgangsmateriaal. Planten, rooien, en bv. het maken van juten gaaslappen wordt op vrijwel alle kleinere Hongaarse bedrijven met de hand gedaan. Ondanks de tot ca. 50% lagere arbeidsproductiviteit, garandeerde de lagere lonen een voldoende hoge rentabiliteit om op kleine schaal door te produceren.

Daarnaast hebben de gunstige marktomstandigheden in het laatste decennium ertoe geleid dat een aantal grotere kwekerijen hebben geïnvesteerd in mechanisering en in duurder (vaak buitenlands) uitgangsmateriaal. Ook is er een beperkt aantal kwekerijen toegetreten met buitenlandse aandeelhouders.

De verslechtering van de marktomstandigheden en de stijging van de lonen – met name in West Hongarije – zetten de marges sinds 2007 onder toenemende druk. Naast de relatief lage arbeidsproductiviteit wordt het ook steeds moeilijker om gemotiveerd personeel te vinden (vaak zwaar werk in de boomteelt). Bovendien brengt mechanisatie ook veel arbeid met zich mee omdat – door het ontbreken van service bedrijven – onderhoud grotendeels zelf moet worden gedaan.

De financiële crisis in Hongarije – waarbij de nationale munt (de forint) zwakker is geworden door verlies aan vertrouwen in de economie – geeft ook extra druk op de marge van bedrijven die een groot deel van hun input uit het buitenland (in Euro) importeren. Maar niet alleen grotere, ook de zeer kleine kwekerijen die met name verkopen aan de particuliere markt, zien hun afzetmogelijkheden verslechteren met stagnatie of verlies van koopkracht bij eindafnemers.

Concluderend kan gesteld worden dat de rentabiliteit goed was maar dat deze sinds 2007 in alle bedrijfscategorieën is verslechterd. Voor professionele bedrijven geldt dat kosten voor hoog kwalitatief uitgangsmateriaal, kwekerijbenodigdheden, machines en onderhoud hoger zijn dan in Nederland. Alleen voor uitgangsmateriaal hebben bedrijven de mogelijkheid om over te stappen op goedkopere, kwalitatief minder consistente, producten uit Hongarije, maar op de korte termijn moeten duurdere boomproducten in

een slechtere markt worden afgezet. Bij hands-on management worden hogere productiekosten (t.o.v. bv. Nederland) nog wel gecompenseerd door de lagere arbeidskosten. Het toenemend gebruik van goedkoop uitgangsmateriaal in combinatie met een inadequate kwaliteitscontrole bedreigt de productkwaliteit en het imago van Hongaars product op de langere termijn.

Problemen in de sector

In 2004 werd in verschillende bronnen geconcludeerd dat uitbreiding van de boomkwekerij sector werd gehinderd door een gebrek aan financiële middelen, gebrekkige logistiek, geringe samenwerking in de sector, moeilijkheden om personeel te vinden en een tekort aan teelt- en marktinformatie. Anno 2009 kan, met uitzondering van de logistiek, gesteld worden dat er op weinig terreinen vooruitgang is geboekt.

Zoals in veel Hongaarse agrarische ondernemingen is er, ondanks positieve marges, weinig geïnvesteerd in modernisering en schaalvergroting. De mogelijkheden die de sector nu heeft zijn beperkt, omdat banken nu nog minder geneigd zijn om investeringen en betalingstermijnen in de agrarische sector te financieren. Ook op het gebied van samenwerking heeft de sector weinig mogelijkheden benut; gezamenlijk inkopen van kwekerij benodigdheden in het buitenland kan de kosten aanzienlijk naar beneden brengen; zo zijn bamboestokken, jute en kluitnetten gemiddeld 25-50% duurder in de Hongaarse markt. Het tekort aan teelt- en marktinformatie zal ook bedreigender worden nu de sector wordt gedwongen tot kostenverlaging en op zoek moet naar nieuwe afzetmarkten.

Groei van de productie is belangrijk om voldoende kritische massa te krijgen. Dit is nodig om toegang tot grootschalige afnemers (tuincentra, overheden etc.) te garanderen, prijszettend vermogen in de internationale handel te krijgen en om op termijn toeleverende bedrijven aan te trekken waarmee een verlaging van de kosten voor mechanisatie en kwekerijbenodigdheden kan worden bereikt. Te weinig kritische massa maakt de sector kwetsbaar, o.a. voor dumppraktijken van goedkope kwekerijproducten uit Nederland.

SWOT en kansen in de Hongaarse sierboomkwekerij

Sterkten	Zwakten
<ul style="list-style-type: none"> - Beschikbaarheid van grond - Centrale ligging Europa - Betere variëteiten voor extreme klimaatomstandigheden 	<ul style="list-style-type: none"> - Kleine binnenlandse markt - Kleinschalige bedrijfsstructuur - Gebrek aan wil tot samenwerking - Beperkte financieringsmogelijkheden - Ontbreken sectororganisatie
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> - Groeimarkten in Oost Europa - Aantrekken economische groei - Vrijgeven grondmarkt - Toetreding Eurozone 	<ul style="list-style-type: none"> - Importen uit Italië en Duitsland - Dumppraktijken uit bv. Nederland - Gebrek aan ondersteuning overheid - Inadequate kwaliteitscontrole

Bovenstaande SWOT analyse laat zien dat Hongarije in principe een interessant vestigingsland is voor sierboomkwekerijen. Met name de beschikbaarheid van grote aaneengesloten percelen met een gunstige bodem voor boomteelt in combinatie met het vrijgeven van landbouwgrond voor de verkoop aan buitenlanders in mei 2011 zou een stimulans voor toetreding kunnen zijn.

Omdat er weinig middelgrote en grote kwekerijen actief zijn in Hongarije, zal toetreding eerder met een nieuw bedrijf dan op basis van samenwerking met bestaande bedrijven gerealiseerd moeten worden. Aan de andere kant zijn de grotere, modernere kwekerijen minder flexibel dan de kleine kwekerijen in een slecht presterende markt. De moeilijkheid om financiering aan te trekken voor de noodzakelijke investeringen in kostprijsverlaging zou ertoe kunnen leiden dat grotere kwekerijen op zoek gaan naar een sterke (buitenlandse) partner, maar vooralsnog ontbreekt bij Hongaarse kwekerijen de wil tot samenwerking. Zowel bij zelfstandige toetreding als bij samenwerking is een sterk netwerk met de sector in een exporterend land van belang omdat vooralsnog de benodigdheden, een deel van het hoogwaardige uitgangsmateriaal en de kennis geïmporteerd moet worden. Om die reden is toetreding tot de EU zone van belang om het valutarisico te beperken – al wordt het dan mogelijk wel moeilijker om te exporteren naar groeimarkten buiten de Eurozone.

Strategische interesse in de Hongaarse boomkwekerijsector zal dus sterk samenhangen met de ontwikkeling van de economieën in Centraal en Oost Europa. Wanneer deze markten zich gunstig ontwikkelen, wordt mogelijk de lokale of regionale markt ook groot genoeg voor toeleverende bedrijven van de boomkwekerij, en kan ook de binnenlandse sector zich toeleggen op modernisering en efficiëntieverbetering. Op handelsgebied biedt het bundelen van de vraag naar uitgangsmateriaal en kwekerijbenodigdheden in Hongarije en omliggende groeimarkten kansen voor export vanuit bv. Nederland, maar ook hier worden marktkansen belemmerd door het gebrek aan samenwerking tussen Hongaarse kwekerijen en tussen schakels in de keten.

De export vanuit Hongarije biedt ook mogelijkheden aan de internationale groothandel. De export van boomkwekerijproducten vertoont n.l. significante groei sinds toetreding tot de EU, vooral naar aangrenzende groeimarkten buiten de EU. Ook biedt de volatiele forint kansen op exportmarkten, o.a. naar Roemenië.

Op het operationele vlak is de ondersteunende rol van nationale en lokale overheden belangrijk, met name bij het verkrijgen van de benodigde vergunningen (voor o.a. het boren van waterputten). Buitenlandse ondernemers in de sector geven aan op dit moment te weinig medewerking op dit gebied te krijgen.

Met medewerking van:

Martin Arbor Bt., Park- en laanbomen
Martin van der Bijl en Andrea Németh
8353 Zalaszentó
Rószakert u. 2.
T: +36 83 572005
www.martinarbor.hu

Boomkwekerijvereniging West-Transdanubië
9700 Szombathely
Béke tér 1
T: +36 30 3725328
www.fakertesz.hu